

Szakály János

MUNKÁIVAL MOSOLYT CSAL MÁSOK ARCÁRA

Hauch Tamás

Szakály János fiatalon makettezni és modellezni kezdett. 13 évesen a budai körszállót készítette el 500 darab hurkapálcából. Ez több szempontból is olyan jól sikerült, hogy a fiatal pályakezdő munkája a Pajtás újságban, a Nők Lapjában és az Ezermesterben is szerepelt. – A fotókat édesanyám egyik ismerőse készítette, és az 500 forintot is ő tette zsebre, ami a hírral és a fotóval járt – meséli büszkén és nevetve János. Érdekesség, hogy ez a fotós készítette akkoriban Koncz Zsuzsa lemezborítóihoz is a fényképeket. Jánossal a pomázi otthonában beszélgettem a kezdetekről, a '80-as évekbeli történésekről, valamint a jelenlegi vállalkozásáról és hobbjáról.

FIATALSÁG – NEHÉZ, DE BOLDOG IDŐSZAK

Építésztechnikumba jelentkezett Győrbe. Mivel Pestről, egyetlen „vidékiént” nem biztosítottak részére kollégiumot, ezért ez a terv kútba dőlt. Szülei külön éltek, Jánost édesanyja nehéz anyagi körülmények között nevelte a VI. kerületben. Ő volt az, aki fogta fia makettjeinek fotóját, és felkereste az újpesti Faipari Technikum igazgatóját. A furcsának tűnő felvételi eredményeként János ott kezdhette meg a tanulmányait. Jól ment a tanulás, főleg a gyakorlat és a rajz, sokan az ő házi feladatait másolták. Hamar kibújt a szög a zsákból, ezért Szeifert (Szefu) tanár úr megpróbált fogást találni az ifjú titánon. Mivel a szakmaiságába nem tudott belekötni, ezért jött az öltözködésével kapcsolatos heccelés (a beatkorszaknak megfelelően, hosszú haj, virágos trapéz nadrág), majd végül az édesapjával történő példálózás. A szó szót követett. Ennek következtében, Jánost a második év végén eltanácsolták. Az akkori igazgató azt javasolta, hogy estin folytassa a tanulmányait. – 16 évesen a Kozmosz Hangszeripari Kultúrcikk és Fémárukat Gyártó Ipari

A kis bieder doboz.

A 3,5 méter magas nappali. Mesélnek a falak.

A Hotel Budapest (Körszálló) makettjéről szóló cikk a Pajtásban.

Szövetkezetbe kerültem, a Hajós utca sarkán, másfél házra az akkori lakásunktól – meséli. Édesanyja gyerekkori asztalos barátja vette szárnyai alá. Három évig több területen tudta fejleszteni tudását. Bár mentora nem vetette meg az italt, rendkívüli szak tudással rendelkezett. Laposszj-hajtású, öreg, német öntvénygépeken dolgoztak. Hanglemeztartókat, óvodai székeket, dobverőket készítettek. A munka során többek között az esztergályozással, galvanizálással, kovácsolással és a fémmnyomással is megismerkedett. Itt találkozott Misi bácsival is, aki rézfúvós hangszereket készített. Megkedvelték egymást. Misi bácsi másodállásban világosító

volt az operettszínházban. – Nagyon szegények voltunk, de édesanyám sokat költött a kultúrára. Könyvekre, színházra – bámulattal hallgatom Jánost, miközben arra gondolok, hogy a gyerekkora egyszerre lehetett nehéz és boldog. Aztán meséli, hogy még látta egy színpadon a három Latabárt és Sárdy Jánost. A kor nagy darabjait megtekintette. János nappalijában megannyi könyvvel teli polc található, és rengeteg relikviát őriz külföldi útjairól. Az ízlésesen berendezett nappaliban gyönyörű bútorokra csodálkozhattam rá. Az egyikhez oda is lép és mutatja, hogy a szekrényajtó másodzárja egy régi önműködő vasalatot tartalmaz, ami

Az első intarziák egyike.

rugó ellenében működteti a tolózárat, ha az elsődleges szárnyat becsukjuk. Zseniális megoldás. Aztán egy régi biedermeier rózsafa díszdobozt tart felém. Minden íves rajta és a furnérozása is komoly kérdéseket vet fel bennem az elkészítésével kapcsolatban. Nem lehet annyival lerendezni a dolgot, hogy ívesen van furnérozva. A kegyelemdőfést egy szintén aprólékosan elkészített, ónberakásokkal díszített, vélhetően keleti eredetű kisdoboz viszi be. Ámulok.

KOZMOSZ, FLOTTILLA, ASTORIA, KÜLÜGY

A szövetkezetben a Bohák-féle cimbalmokhoz, zongorákhoz készített alkatrészeket, köztük sokat esztergálva. Doboknak készítette a kávját, megtanult bőrizni, cellezni. Gyakorlatilag az akkori dobfelszerelések (Metropolitán dobgarnitúrák) és az úttörő pergők az ő kezei alól kerültek ki. Csakhamar pengetős hangszereket, tamburákat, mandolinokat, ukuleléket is megjavított. Ezt követően a házukban élő „vénkisasszony” nővéreknek kezdett dolgozni: először népi festett bútorokat, később biedermeier bútorokat javított,

politúrozott. Mindeközben intarziák készítésével is foglalatzkodott, amelyet az iskolában Ambrus és Kolbai tanáruraktól tanulta meg. Az elsőket még kölcsön kapott cipész görbe dikiccsel kanyarította – később tudott csak venni 20 forintos, piros Stanley szikét. – Egy labda akkor 8 forintba került, persze, hogy az előbbit vettem – mondja János, miközben a nappaliban mutatja a régen készült intarziáit.

Az enyvezést az esti iskolában, az oktatók engedélyével végezte enyvezőbakokban. Olyan is előfordult, hogy otthonában kontaktragasztóval ragasztotta fel a képeket egy szekrény oldalára. 200–300 forintért adta a képeket, ami akkoriban óriási pénz volt. Olyannyira, hogy sokan részletre vásárolták az utcarészleteket, képeket. A Kozmosznál sok újítást is beadott, melyekkel a munkafolyamatok precízebbek és gyorsabbak lettek. Ne feledjük, „normaidők” idejében járunk és egy idő után nem volt érdekük a dolgozóknak az újítások beadása. Elmondásából arra következtetek, hogy a Kozmosz egy hihetetlenül komoly szakmai közeg lehetett, ahol a munka mellett óriási tapasztalatra lehetett szert tenni és ezzel a későbbi szakmai tudást megalapozni.

A Kozmosz után a honvédséghez került, mint polgári alkalmazott. A Flottillánál ismét új területekkel ismerkedett meg. Itt kisebb hajóalkatrészeket pótol, üvegeket cserélt, szekrényeket javított, lambériázott, kiemelt főtiszteknek dolgozott. Véleménye szerint, a bútorrestaurálás után két komoly területe van a faiparnak: az egyik a konyhabútor-készítés, a másik a lépcső. De szerinte igazából a hajóbelső-készítés is ide tartozik. Később apjával is együtt dolgozott, aki keramikus iparművész volt. Műhelyt épített neki, megtanult korongozni, önteni, retusálni, mázazni. Sajnos egy nézeteltérés miatt különváltak. Nagyon későn, az utolsó

pillanatban, 24 évesen vonult be. Újpestről Vácra került írónoknak, majd osztályírónoknak. Másfél évnyi szolgálat után az Astoria Szállóba került. Schmitt Pál volt az igazgatóhelyettes. János egyedüli TMK-asztalos volt. Asztalosmunkák, dekorációs feladatok, antik bútorok restaurálása volt a munkája. Itt készítette el az ország első hot-dog gépét. – Az Astoriánál kigyózó sorok álltak akkoriban – jegyzi meg. Dekorációt készített a Játék és muzsika 10 percben adásaihoz és a Bár műsoraihoz. Az Astoria mellett még a régi Erzsébet Szálló, a Bajkál étterem, a Kárpátia étterem és a Kocktélbár tartozott a felügyelete alá. Az Astoria Bárszínházban rendezte Jancsó Miklós a Mata Hari című Hernádi Gyula-féle vígjátékot. Egyszer egy éttermi söröskocsit készített három hét alatt, amely a BNV-t is megjárta.

Az Astoria mellett Újpesten Bozsik József asztalosmesternél fuszított, tanult. Majd egy famintakészítő asztalosmesternél, Szögedi Józsefnél folytatta a munkát és a szakmai tapasztalatszerzést. Ahhoz, hogy a gangos egyszoba-konyhás lakásból ki tudjon törni és tanácsi lakáshoz juthasson a Liszt Ferenc téren, állami munkahelyre volt szükség. Így került

A BNV-t is megjárta söröskocsi.

Egy átköltöztetett, restaurált falburkolat.

a Külügyminisztérium Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóságához. A szokásos három hónapos próbaidő helyett másfél hét után véglegesítették. Nemsokára csoportvezető lett. A géppark nem volt a helyzet magaslatán, ezért elkezdte felújítani őket. – Ez nem tetszett nekik. A lifte-

megelevenednek az emlékek. Komplette falburkolatú szobák átköltöztetését mesélte. Bontás, felújítás, beépítés. Tabernákulumokról, íróasztalokról, komódokról és egy utazó íróasztalról mesélt. Sok ritka és értékes darab nyerte vissza eredeti pompáját a kezei között.

hihetetlen dolgokat láttam – ámulva hallgatom, majd következik az egyik legérdekesebb történet. János, mint élelmiszerfőellátó, Tripoliból Tuniszba ment áruért. Ez egy 800 kilométeres út. A részletek nem is annyira fontosak, de a megszólítás, amit a „felhatalmazó levél” tartalmaz, mindent elmond az

” A Kozmosz egy hihetetlenül komoly szakmai közeg lehetett, ahol a munka mellett óriási tapasztalatra lehetett szert tenni és ezzel a későbbi szakmai tudást megalapozni.

sek nem jöttek, így szétszedtem és sorba megjavítottam őket – mondja nevetve János.

Az 1984. márciusi munkakezdés után szeptemberben már Varsóba, majd decemberben Hollandiába, az ottani magyar nagykövetségekre küldték ki restaurálni. Persze, ehhez alaposan lenyomozták a múltját, a megbízhatóságát. Mások csak akkor utazhattak „nem baráti” országba, ha már legalább három éve a külügynél dolgoztak. Több követségen is megfordult. Ajtókat, falburkolatokat restaurált, de golyóálló üvegek és rádiós szobák építésénél is jelen volt. Kicsit pihentetjük a beszélgetést, fotókat nézünk. A fényképek kapcsán

DIPLOMÁCIAI KÜLSZOLGÁLATI ÉVEK

– Anna, a feleségem a külügyben dolgozott, ő javasolta, hogy menjünk külszolgálatra – kezd egy újabb érdekes történetbe János. Az első állomás Libanon volt, 1986 augusztusában. Mivel akkoriban tartották Magyarországon a Zsidó Világkongresszust, féltő volt, hogy megismétlődnek azok a konzulátusok elleni terrorcselekmények, melyek az előző évben jellemzőek voltak. Ezért decemberben a nagykövetséget evakuálták. A követség teljes kiürítése februárban megismétlődött. Libanon után egy másik instabil ország következett 1987-ben, Líbia. – Az ott élő emberek a túlélés mesterei,

akkori helyzetről: „Szól, akinek szól!”. Majd így folytatódik: „Kérjük, hogy a Magyar Nagykövetség részére, az Önöknél található termékekből...” Gyakorlatilag ez lehetett akkor a Jolly Joker minden helyzetre. A külszolgálat ideje alatt egyébként volt alkalmunk gyakorolni az olasz és a francia nyelvet.

„A TEKNŐSŐRÜLET”

Szakály Jánosról tudni kell, hogy Turtle John néven is ismert. A lakás minden szegletében található teknőssel kapcsolatos tárgy. Gyűjtőszervevény alakult ki. – Az egész onnan indult, hogy a tuniszi piacon egy mérleg serpenyőjében megláttunk egy kis sivatagi teknőst. Hazavittük, nehogy

A nappali egyik vitrinje, a gyűjtemény egy részével.

Az antik mellett modern bútorokat is nagy igyekezettel készít.

megegyék – meséli. Az új kedvencet a szabadság idejére magukkal hozták Magyarországra. Az olasz repülőtéren a hullót nézve kiderült, hogy egy „trafikos” hölgynek is van egy muranói üvegteknőse és ott, akkor azt megvette. Ettől kezdve mindent gyűjtött, ami a teknősökkel kapcsolatos. Érmék, szobrok, porcelánok, kerámiák, Cuvierok (rég, 100–300 éves metszetek), terrakották, csontból és megkövesedett fából, féldrágakövekből, ásványokból készült szobrok és érmék. A műhely leégésekor több mint 2.000 darabos volt a gyűjteménye, benne egy 570 darabos teknősös éremgyűjteménnyel. (Bármennyire is imádta, az érmeket el kellett adnia, hogy talpra állhasson). Teknőspáncélból készült tárgyakat viszont soha nem gyűjtött, ami egy nagyon tudatos életszemléletet tükröz.

ÖNÁLLÓVÁ VÁLÁS

A rendszerváltást követően visszatértek Magyarországra. Úgy ítélte meg, hogy tud annyi munkát vállalni a vállalkozói szférában, amennyi bőven meghaladja az akkori bérét. Első nagyobb megbízása 200 ablak bepasztyítása volt. Egy szerencsés véletlennek köszönhetően, ami szintén egy munkához volt köthető, az akkori Daewoo Banknak kezdett el dolgozni. Az Astoriával szemben lévő EastWest irodaházban kisebb megbízásokat teljesített. Konyhák, beépített bútorok stb. Később a BDG-nek (Business Design Group) dolgozott 2,5 évig. Ekkor már két alkalmazott és egy saját műhely is segítette a mindennapokat. Egy, a BDG-nél dolgozó építész által alapított cégnek dolgozott a későbbiekben. Irodaházakba készített konyhákat,

egyedi bútorokat, falburkolatokat, a KPMG-nek például 134 méternyi szekrénysort, tálalókat, recepciót. A DVM Design építészirodával több, mint 250 multinacionális vállalatnak, követségnek és magánszemélyeknek is készített faipari munkákat. A fő szabály nála az, hogy aki tíz órákor jön, az az első, aki tizenegykor, az a második. A milliárdosok antik bútorai ugyanannyi figyelmet kaptak, mint „Bözsi néni” tálalója, a lőrinci fonóból!

A LEÉGETT MŰHELY

2000 augusztusában történt meg az, ami minden asztalos rémálma. János műhelye egy meghibásodott gép miatt leégett. Mivel a műhely egy ikerházban volt, a tűz a szomszéd házra is áterjedt. 30 milliós kár keletkezett. Nemcsak a műhely lett

Az egyik látványterv, amely kiindulási pontot adott a kivitelezéshez.

oda, de restaurálásra váró értékes bútorok, kész antik bútorok is. Innen nehéz volt lábra állnia, de sikerült. Bár a pereskedés idén befejeződött (21 év után), asztalosként nem könnyű ezt a történetet hallgatni, sem feldolgozni!

AMIRE A LEGBÜSZKÉBB

János még a beszélgetés elején kijelentette, hogy ő már majdnem 50 százalékos asztalos. Szerencsére, értettem az utalást. Ez azt jelenti, hogy mivel az asztalosságma rendkívül szerteágazó tudást, tapasztalatot igényel, ezért soha senki nem mondhatja el magáról, hogy asztalos. Csupán egy utat járunk, aminek a végén messze lebeg a cél, ami a nagybetűs asztalos

elkészítése, vagy beszerzése volt a feladat. Mindezt két, kézzel rajzolt látványterv alapján kellett kivitelezni. Ennek megfelelően a padok felnőttek számára készültek, még laptopok fogadására is alkalmassá téve azokat, persze mindezt rejtve, hogy a belépő emberek valóban egy korhű „népi elemi tanteremben” érezhessék magukat. Erre a legbüszkébb! János hihetetlen lelkesedéssel mesélt a projektről. Mit készített, mit próbált eredetiben megvásárolni, és milyen aprólékosan helyezte el az egyes tárgyakat a teremben. Mindennek üzenete és háttértörténete van. Egy-egy fotóról percekig mesélt és láttam rajta, hogy milyen hihetetlen

éves, a legszigorúbban figyelembe kell venni az anyagok és a felhasznált segédanyagok tulajdonságait, máskülönben nem az eredeti kornak megfelelő eredményt ériük el. Tisztelni kell a régi korok mestereinek tudását, és el kell fogadni a hibáikat is. A mai anyagok és technikák ismeretében ők is sok mindent másképp készítettek volna el, de az adott feltételek mellett sokszor olyan tárgyak kerültek ki a kezük alól, ami több száz év múlva is csodálattal tölti el az embereket. Pluszadalék, hogy János fiatalkora óta „bolondul” a zenéért. Fiatalon a színház mellett rengeteget járt a Zeneakadémiára vasárnaponként, zenei matinéra. Lukin László előadásai

Külön felhívnom a figyelmet az „ottelejtett” sétatatra és sálra. A vitrinekben minden tárgy egy-egy történetet mesél el a régi korokból.

fogalom. Beszélgetésünk során a saját magam szakmai megítélése is erősen változott. Amit János előszóiban megfogalmazott, az bennem is régóta érelődött, de kimondva nagyon elgondolkodtató volt.

János 2005-ben megnyert egy pályázatot, melyet az Oktatási Minisztérium írt ki. „Népi Elemi Általános Iskola elkészítése, mint Tanárképző és Oktató Központ”. A korhű, díszműkovács padok, számpad, tantermi kiegészítők, tintatartók, palatáblák, palavesszők, „abacus”

aprólékosan építette fel ezt a termet. Jánossal óriási élmény volt beszélgetni. Nehéz úgy bármit is leírni, hogy közben ne érezném azt a szakmai és emberi alázatot, amit képvisel. Vices és elgondolkodtató történeteket mesélt, egy olyan korszakról, amiben részben kisgyerekként nőttem fel. Hihetetlen bonyolultságú munkákat láttam a fotóin, melyek sajnos nem adják vissza a nézegetésük közben elhangzottakat. Számára a restaurálás egy etikai dolog. Egy bútor restaurálásánál, legyen az 100 vagy 300

által ismerkedett meg a komolyzenei irányzatokkal, stílusjegyekkel. Ezzel párhuzamosan már tizenéves korában elvarázsolta a blues, de mellette jazz-zenét is szívesen hallgat. Most, hogy főleg egyedül dolgozik, szinte nincs is olyan nap, amikor ne hallgatna munka közben, vagy kikapcsolódásként egy kis bluest. Hitvallása a következő: „Minden darabot úgy kell az embernek elkészítenie, mintha az édesanyjának, vagy a szerelmének készítené el. Csaljátok mosolyt mások arcára!” ■